

AZ EURÓPAI SZOCIÁLIS ALAP

Az Európai Szociális Alapot (ESZA) a Római Szerződés hozta létre azzal a céllal, hogy javítsa a közös piacon a munkavállalói mobilitás és a foglalkoztatás lehetőségeit. Feladatait és operatív szabályait később felülvizsgálták, hogy azok tükrözzék a tagállamok gazdasági és foglalkoztatási helyzetében bekövetkezett fejleményeket, valamint az uniós szinten meghatározott politikai prioritások alakulását.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 162–164., 174., 175., 177. és 178. cikke.

A Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével immár a rendes jogalkotási eljárást kell alkalmazni a strukturális alapokra alkalmazandó általános szabályok elfogadására.

CÉLKITŰZÉSEK

Az [1304/2013/EU rendelet](#) értelmében az ESZA célja a foglalkoztatási lehetőségek javítása, a társadalmi befogadás erősítése, a szegénység elleni küzdelem, az oktatás, a készségek és az egész életen át tartó tanulás előmozdítása, valamint az aktív, átfogó és fenntartható befogadási politikák kidolgozása.

Prioritásainak megfelelően az ESZA céljai a következők:

- a magas szintű foglalkoztatás és a minőségi munkahelyek ösztönzése, a munkaerőpiachoz való hozzáférés javítása, a munkavállalók földrajzi és foglalkoztatási mobilitásának támogatása, és az ipari változásokhoz való alkalmazkodás megkönnyítése;
- a magas szintű oktatás és képzés ösztönzése mindenki számára, valamint az oktatás és a foglalkoztatás közötti átmenet megkönnyítése a fiatalok számára;
- a szegénység elleni küzdelem, a társadalmi befogadás javítása, valamint a nemek közötti egyenlőség, a megkülönböztetés-mentesség és az esélyegyenlőség előmozdítása.

EREDMÉNYEK

A. Korábbi programozási időszakok

Az ESZA volt az első strukturális alap. Az kezdeti időszak során (1970-ig) a gazdasági szerkezetátalakítás által érintett munkavállalóknak nyújtott szakképzési és letelepedési

támogatások költségeinek 50%-át visszatérítette a tagállamoknak. Összesen több mint kétmillió személynek nyújtott segítséget ebben az időszakban. 1971-ben egy tanácsi határozat számottevően növelte az Alap forrásait, a rendszert pedig a visszamenőleges finanszírozás új, a támogatás iránti kérelmek tagállamok általi előzetes benyújtását előíró szabályokkal történő felváltásával vizsgálta felül. 1983-ban egy új reform (az 1983. október 83-i [83/516/EGK tanácsi határozat](#)) az Alapnak azokra a fellépéseire összpontosított, amelyek a fiatalok munkanélkülisége elleni küzdelemre, valamint a leginkább szűkséget szenvedő régiókra irányultak. Az [Egységes Európai Okmány \(1986\)](#) – azáltal, hogy beillesztette az EK-Szerződésbe a Közösségen belül elérendő gazdasági és társadalmi kohézió célkitűzését – megteremtette a feltételeket egy alapvető reformhoz (az 1988. június 24-i és december 19-i rendelet), amelynek célja alapvetően a strukturális alapok programozása és működése terén egy koordinált megközelítés bevezetése volt. A [Maastrichti Szerződés](#) a 146. cikkben kiterjesztette az ESZA-támogatások hatáskörét, hogy az „az ipari változásokhoz és a termelési rendszerben bekövetkező változásokhoz való alkalmazkodásra” is kiterjedjen. Az 1994-től 1999-ig tartó következő programozási időszakra a gazdasági és társadalmi kohézióhoz rendelt finanszírozást megkétszerezték (141 milliárd ECU). Azokat a közösségi kezdeményezéseket, amelyeket az előző időszakban kísérleti projektekként indítottak, állandósították, és számottevően nagyobb költségvetésben részesítették (a strukturális alapok 9%-a). Az innovatív transznacionális projektek támogatására irányuló két ilyen program részesült társfinanszírozásban: az „Adapt” programot, amelynek célja az volt, hogy segítsen a munkáltatóknak és a munkavállalóknak előrevetíteni az iparági változást és kezelni annak hatásait, valamint az „Employment” programot, amelynek négy szála a kiszolgáltatott csoportok munkaerő-piaci integrációját mozdította elő.

A 2000-2006-os programozási időszakban az [Agenda 2000](#) keretében a strukturális alapok általános kerete leegyszerűsödött. Ami a 60 milliárd eurós költségvetési támogatással rendelkező ESZA-t illeti, azzal a kettős feladattal bízták meg, hogy mind a kohéziós politikához, mind pedig az [európai foglalkoztatási stratégia](#) végrehajtásához járuljon hozzá ([2.3.3.](#)), fellépési hatókörét pedig ennek megfelelően újratervezték. Csak egy közösségi kezdeményezést társfinanszíroztak, az EQUAL-t, amely a munkaerőpiacon tapasztalható hátrányos megkülönböztetés és hátrányok kezelését célzó innovatív, nemzetek feletti projektekre összpontosított.

A 2007 és 2013 közötti programozási időszakra már csak három strukturális alap maradt: az ESZA, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Kohéziós Alap. Ezek együttesen valósítják meg a konvergenciacélkitűzéseket (a források 81%-a), a regionális versenyképességet és foglalkoztatást (a források 16%-a a nem konvergencia-régiók számára) és az egész EU harmonikus fejlődésének előmozdítását szolgáló európai területi együttműködést (a források 2,5%-a).

A strukturális alapok forrásait olyan képlet alapján osztják szét a tagállamok között, amely figyelembe veszi a népességet (és a népsűrűséget), a regionális jólétet, a munkanélküliséget és a képzettségi szintet. Ezt egy adott időszakra szóló többéves pénzügyi keret megtárgyalásakor tárgyalják meg a tagállamok. A strukturális alapok egyik fő jellemzője az addicionalitás elve, amely szerint a tagállamok a hazai kiadásokat

nem helyettesíthetik a strukturális alapokkal, ha az adott tevékenységet mindenképpen elvégezték volna.

A 2007–2013-as időszakban az ESZA az európai kohéziós politika más pénzügyi eszközeivel együtt kulcsfontosságú szerepet töltött be az Európai Tanács által 2008 decemberében elfogadott európai gazdaságélénkítési cselekvési tervben és a 2008 novemberében a Bizottság által előterjesztett, koordinált európai gazdaságélénkítési tervben.

B. A jelenlegi programozási időszak (2014–2020)

1. Öt strukturális alap, amelyekre közös szabályok vonatkoznak

A 2014–2020 közötti programozási időszakra szóló öt európai strukturális és beruházási alap, vagyis az ERFA, az ESZA, a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) immár közös szabályozás alá tartozik. Ezen túlmenően az egyes alapokra vonatkozó rendelkezések meghatározzák a fellépési területeket és az egyéb részleteket. A 2013. december 17-i [1303/2013/EU rendelet](#) meghatározza a vonatkozó közös elveket, szabályokat és előírásokat az öt európai strukturális és beruházási alap végrehajtása tekintetében. A 2013. december 17-i [1304/2013/EU rendelet](#) meghatározza az Európai Szociális Alap (ESZA) feladatát, az általa nyújtott támogatás hatályát, az egyedi rendelkezéseket és a támogatható kiadások típusait.

Az összesen 74 milliárd eurós előirányzatával (a 2007–2013-as időszakra tervezett összeg 75 milliárd euró) az ESZA olyan, a tagállamok által javasolt és bizottsági határozattal jóváhagyott nemzeti vagy regionális operatív programokat társfinanszíroz, amelyek a többéves pénzügyi keret hétéves időszaka alatt futnak.

Középpontjában a következő négy tematikus célkitűzés áll:

- a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése;
- a társadalmi befogadás erősítése, a szegénység és a megkülönböztetés elleni küzdelem;
- az oktatásba, a képzésbe és szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
- a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása, és hatékony közigazgatás.

Az Európai Szociális Alap szerepét az összes kohéziós finanszírozás minimum 23,1%-át kitevő kötelező részesedés révén megerősítették a 2014–2020 közötti időszakra.

2. Az Európai Szociális Alap és az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés

Az ESZA rendeletet magában foglalja az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezést (YEI), amely három forrásból jut finanszírozáshoz: Nemzeti ESZA előirányzatok (3,2 milliárd euró), külön uniós előirányzatok (3,2 milliárd euró), és az ESZA-rész nemzeti társfinanszírozása. A kezdeményezés az oktatásban vagy képzésben nem részesülő, munkanélküli fiatalokat (NEETs) támogatja azokban a régiókban, ahol a munkanélküliségi arány 25% felett van. 2015 februárjában a Bizottság

javasolta az ESZA-rendelet módosítását abból a célból, hogy 2015. évi költségvetési előirányzataiban 1–1,5%-ról egészen 30%-ig terjedően növelje a YEI operatív programjainak elfogadását követően folyósítandó előfinanszírozás összegét abból a célból, hogy felgyorsítsa a végrehajtást a tagállamokban.

Az alap 60. évfordulóját 2017-ben ünnepeltük. A Bizottság jelentése szerint az alap csak a 2007–2013-as időszakban majdnem tíz millió európainak segített állást találni. Marianne Thyssen szerint az ESZA „60 év sikertörténete”, az emberi erőforrásokba való közvetlen beruházás mintapéldája. Az évforduló alkalmából megkezdődött az eszmecsere az Unió emberi erőforrásainak 2020 utáni támogatásáról.

A Bizottság 2018. május 2-án terjesztette elő a következő többéves pénzügyi keretre (2021–2027) vonatkozó javaslatát. A javaslat magában foglalta a megújult Európai Szociális Alap (ESZA+) új, 101 milliárd eurós költségvetését, amely a szociális jogok európai pillérének végrehajtásához nyújtott támogatás fedezésére szolgál. Az ESZA+ egyesíti az Európai Szociális Alap (ESZA), az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés (YEI), a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alap (FEAD), a foglalkoztatás és a szociális innováció európai programja (EaSI) és az Európai Egészségügyi program célkitűzéseit.

Az ESZA+ prioritásai a következők:

- reformok támogatása a gazdasági és társadalmi ellenálló képesség és a felfelé irányuló szociális konvergencia előmozdítása, valamint az egészségügyi ellátó rendszer és a közegészségügyi politikák szilárdságának és hatékonyságának fokozása érdekében, elsősorban az Európai Szemeszter országspecifikus ajánlásaival való nagyobb összhang megeremtetése révén;
- beruházás az oktatásba és a készségekbe (különösen az alapvető digitális készségekbe) a gazdaság szükségleteihez való alkalmazkodás érdekében, a foglalkoztatás ösztönzése olyan intézkedések révén, amelyek lehetővé teszik a munkavállalók (újra) integrálását a munkaerőpiacokon, különösen a fiatalok és a tartósan munkanélküliek esetében, valamint a változó munkaformákhoz kapcsolódó új egészségügyi kockázatok kezelése;
- a migránsok helyzetének kezelése és munkaerő-piaci beilleszkedésük elősegítése;
- a társadalmi befogadás előmozdítása, a magas szintű egészségvédelem biztosítása, a szegénység és az egyenlőtlenség megelőzése és leküzdése;
- a munkaerő-piaci mobilitás és a szociális innováció támogatása;
- a közegészségügyi és minőségi egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés terén a tagállamok közötti egyenlőtlenségek csökkentése, az emberek védelme a határokon áttérjedő súlyos egészségügyi veszélyekkel szemben, az egészségügyi rendszerek megerősítése a digitális átalakuláson és az uniós egészségügyi jogszabályok támogatásán keresztül.

3. Az ESZA-t kiegészítő munkaerő-piaci integrációs eszközök

Az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapot (EGAA) a versenyképességi, nem pedig a kohéziós politika eszközeként hozták létre a 2007–2013-as többéves pénzügyi

keret mellé, hogy a világkereskedelmi minták globalizáció miatti megváltozása folytán elbocsátott munkavállalók számára támogatást nyújtson. Míg az EGAA olyan egyedi vészhelyzetek esetén nyújt korlátozott idejű támogatást, mint a globalizáció miatt bekövetkező tömeges leépítések, az ESZA az emberek munkaerőpiacon tartása, illetve oda történő visszalépése hosszú távú strukturális célkitűzésének megvalósítását célozza.

A válság miatt az EGAA-rendeletet (1927/2006/EK rendelet) ideiglenesen, 2011 végéig módosították, hogy lehetővé váljon a válság miatti elbocsátásokat követően nyújtott támogatás és 50–65%-os mértékű társfinanszírozás nyújtása. A 2014–2020-as időszakra vonatkozó új EGAA-rendeletet ([1309/2013/EU rendelet](#)) a Parlament és a Tanács 2013 decemberében fogadta el, és annak költségvetése 150 millió euróra rúg. A globalizáció hatására bekövetkezett elbocsátásokon túlmenően a globális pénzügyi és gazdasági válság miatti elbocsátások esetén is támogatást nyújt.

2018. május 2-án a Bizottság javaslatot tett egy [új, felülvizsgált EGAA-ra](#) 1,6 milliárd EUR költségvetéssel, amely ki fog terjedni az automatizálás vagy a digitalizáció miatti szerkezetátalakítás következtében elbocsátott munkavállalókra. Az EGAA-támogatásban részesíthető elbocsátásokra vonatkozó küszöbérték 500-ról 250-re fog csökkenni.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az Európai Parlamentnek az Európai Szociális Alapra gyakorolt befolyása az évek során egyre bővült. A Maastrichti Szerződést követően hozzájárulására volt szükség az alapokra irányadó általános rendelkezésekhez, míg az Amszterdami Szerződés óta az ESZA-ra vonatkozó végrehajtási szabályok elfogadása együttdöntési eljárás hatálya alá tartozik. A Parlament úgy véli, hogy az ESZA az Unió legfontosabb eszköze a munkanélküliség leküzdéséhez. Ezért mindig is támogatta az Alap hatékony működtetését, valamint egyszerűbb jogszabályokra és eljárásokra szólított fel, amelyek javíthatnák az ESZA fellépéseinek hatékonyságát és minőségét.

A Parlament úgy módosította a rendelettervezet szövegét, hogy az ESZA-támogatások alkalmazási körét – a kiszolgáltatott csoportok foglalkoztatáshoz való hozzáféréseinek megkönnyítése révén – kiterjessze a férfiak és nők közötti egyenlőtlenségek, a hátrányos megkülönböztetés és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre. Támogatta a Bizottság javaslatát az ESZA gazdasági válságkezeléshez való hozzájárulásáról, és [2010. október 7-i állásfoglalásában](#) a Parlament arra szólított fel, hogy az ESZA az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek fő hajtóerejét képezze.

A Parlamentnek köszönhetően a 2014–2020-as programozási időszakban az ESZA a globális uniós kohéziós finanszírozás 23,1%-át teszi majd ki, és minden tagállam ESZA-részesedésének 20%-át a társadalmi befogadást szolgáló intézkedésekre kell fordítani. A 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló javaslat értelmében ezek az arányok 27%-ra, illetve 25%-ra fognak emelkedni (ebből 2% a leginkább rászoruló személyek számára). A Parlament ahhoz is ragaszkodott, hogy az EGAA-t a kedvezményezettek az önfoglalkoztatókhoz hasonló új kategóriáira is kiterjesszék.

A közelmúltbeli menekültáradat kapcsán a Parlament [2016. július 5-i állásfoglalásában](#) rámutatott, hogy a szakmai beilleszkedés egy lépés a társadalmi befogadás felé, hogy az európai munkaerő-piaci integráció céljára rendelkezésre áll az ESZA, és arra szólított fel, hogy tulajdonítsanak nagyobb jelentőséget az Alapnak. A Bizottság ezen aggályokat fontolóra vette a többéves pénzügyi keretre (2021–2027) irányuló, 2018. május 2-i javaslatban, és konkrét hivatkozást iktatott be a migránsokra és munkaerő-piaci integrációjukra, mint az ESZA+ prioritásaira.

Aoife Kennedy
02/2020

